WÊHCIHOWIPAYIN:
Âpahkawisiwin
Miywâtisiwin

KWAYASKWASTÂSOWIN:
PAWÂTA. ISÎHCIKÊ. KWÊSKINA KI-TASKIWINÂW.

Ki-natonên ta-isi wîcihicik kiskinwahamawâkanak ta-kocihtacik âpahkawisiwin miywâtisiwin mâka ki-kisipipayin ki-wiyêyihcikêwin? Êwako ôhi nisto kisiskâw yahkohtêwina ta-wîcihkocik kiskinwahamawâkanak ta-kisiskâpayihcikêhk mîna ta-kocihtâcik miywâtisiwin ka-isi mâcihtâcik ahpô âhkamêyihtamwak sa kwayaskwastâsowin pimohtêhowina.

YAHKOHTÊWIN I

AYAMIHCIKÊWIN

Ayamihcikêwina êkwanihi miyo-âpacihcikana kiki ta-mâcihtahk mâmiskotamâkêwina asici kiskinwahamawâkanak piko tânimayikohk itahtopiponêwin. Ayamihtâwin masinahikan êwako ka-nôkosîstam nanatohk ay-isiyinîhkêwin mîna pîtosi-aya âcimowina mêkiw kiskinwahamawâkanak nahipayiwin ta-mâmitonêyihta, kakwêcihkêmow, itêyihtam tânisi isi kotakak kistêyihtamwak ôma askiy, mîna nîkânastâw miywâtisiwin.

Masinahikana ayâwa mihcêt pîtos itâpatisiwina pîhci kiskinwahamâtowikamik mîna ta-kî-wîcihik kiskinwahamawâkanak ta-kiskêymisocik mîna sa otisîhcikîwiniwâwa asici mîna kotak ayisiyiniw êkwa pîtos otisîhcikîwiniwâwa. Kiki atiht kiskinwahamawâkanak, âcimostâkêwin-masinahikêwin ahpô itikwê nistam ka-otiskawiskahkik kwêskinâkohcikêwina isi otisîhcikîwiniwâwa, ayamihâwin, êkwa pîmâcihowin. Pimohtêstamâkêwin êwako kihci ispîhk ka-nawasonikâtêkihk masinahikana: ta-sîtoskâkihk mîna nîkânastâwin miyo-âsawi-nisitayimisowin, mîna nîkânîstam aswêyihtamowin mîna otisîhcikîwiniwâwa nisitohtamowin kiki kahkiyaw kiskinwahamawâkanak.

*Wâsênamân** êwako masinhikêsowin ka-mâtinamâkêhk itâpisiniwin isi kotaka awiyak sa kistêyihtamowin.

Iskwâhtêmiwiw êwako masinhikêsowin ka-pakitinikâsot otâyamihcikêw wiya pahki ohci ôma âcimowin sa itaskiwin.

Wâpamon êwako masinhikêsowin ka-kiskinawâcihcikâtêw otâyamihcikêw tipiyaw sa otisîhcikîwiniwâwa mîna wîna wîcihikow ta-yahkastahk mîna ta-mamihcisit ohci sa nisitawêyihtâkosiwin.

*Dr. Rudine Sims Bishop nakiskâtohtaw ôhi kakêhtawêyihtamowina pîhci ahtisihcikêwin masinahikêwin "Wâpamon, Wâsênamân, êkwa Iskwâhtêmiwiw" (Bishop, 1990).

Kiskinwahamâkêw mîna otâci-mowasinahikêw Cornelius Minor mâtinamâkêw sa kiskêyihtamo-hiwêwina kiki nawasonamowin mîna mâmiskotamowin âcimowina êkwanihi wîhkomikow kiskinwa-hamawâkanak ta-pisiskâpahta kwêskinâkohcikêwina êka asici oyahiwêwin kistêyihtcikâtêwina.

Itâpacihcikan: Sâkôcihiwêwin Kiskinwahamâkêwak: Cikâstêpayicikanisihk Mâmawinikêwin ohci Nanâtôhkôskânêsîwin êkwa Pîtotêyimowin

Awina Ki-wâpamanaw? Ka-âpacihtahk Masinahikana Ta-ayâyin Pîkiskwêwina Ohci Pîtotêyimowin

Ni-mâtinamâkan kiki awâsisak aspisâwâcikan mîna ni-mâtinamâkan kiki awâsisak pikiskwêwina ta-kiskêyihtamohihcik isi pîtos ay-isiyinîhkêwin pîhci masinahikana ekosisi awâsisak ta-kî-kisiskâpayihtâw kisêwâtisiwakêyihtamowin kiki ayisiyiniwa êka ka-nakiskawâcik isi ta-mâci-nisitohtawâcik asici pâskinikêwina ohci masinahikan.

CORNELIUS MINOR

MÂMITONÊYIHTAMOWIN ÊKWA MÂMISKOTAMOWIN

Piko tânima masinahikan ka-nawasonamin, ka-kî-âpacihtan ôhi kakwêcihkêmowina ta-wîcihikow kiskinwahamawâkanak ta- ayakaskihtâw sa môsihowin ohci miywâtisiwin mîna itêyihtam pîtos kistêyihtamowina êkwa itâpisiniwina. Ôma kocihtâwin isi itâpisiniwin-itotamowin sîhkimikow kiskinwahamawâkanak ta-kocihtacik âsowêyihtamin, namoy-âtawêyimowin, êkwa miywâtisiwin.

- Tânisi ki-itêyihtên mêmohci ay-isiyinîhkêwin isi môsihow mêkwac?
- Tânêhki ka-itêyihtamin awa ay-isiyinîhkêwin ka-isi môsihot mêkwac?
- Kiko mâka kotak ay-isiyinîhkêwin? Ka-kî-nisitohtahiwân kîkway ka-itêyihtahk mêkwâc?
- Kîspin êsa kiya awa pêyak ay-isiyinîhkêwin, kîkway pîtos ka-kî-itotên?

WÂPAHCIKÊW ÔMA NISTAM MASINAHIKAN KÂNATA ATÂWÊKAMIK

Ka-kî-âpacihtan piko tânima masinahikan ka-ayâyhk pîhci ki-kiskinwahamâtowikamikohk ahpô pimipayihtâwin, mâka kîspin ki-nitawêyihtên oyêyihtamowina, ôma Nistam Masinahikan Kânata Atâwêkamik mâtinamâkêw mihcêt masinahikana ohci miywâtisiwin êkwa kisêwâtisiwin.

Kiyokê ôma **Kihcêyimowin êkwa Miywâtisiwin** pahkîs ohci Nistam Masinahikan Kânata sa Atâwêkamik ta-miskamin âcimowina ohci awâsisak êkwa kakihtâyak ka-wâpahtahiwêcik kakêskimâwiwin kiki kotakak.

Wâpahta ôma **Miyohtwâwin êkwa Kisêwâtisiwin** pahkîs ta-miskamin kiskinowâpahtihiwêwina ohci miywâtisiwin isi waskawîwin. Ispîhk ayisiyiniw âpacihtaw miywâtisiwin ta-sisiwêpitahk waskawîwin, êwako itôcikêmakan miyohtwâwin.

Wâpahta ni-tahki ayiwâk yahkikin nawasonikêwin ohci nanâtohki masinahikana mîna âpacihcikana pîhci ôma **Nanâtohki êkwa Kikinikâsowin** pahkîs.

Wêyôtisîmakan ki-kiskinwahamâtowikamik asici nanâtohk itâpisiniwina ka-kikinamin masinahikana ohci **Nêhiyaw Pîkiskwêwina Mosahkinikêwin**, nôkohtâw kihcêyihtâkwaniwin ohci kihcêyimowin êkwa kistêyihcikâtêwa kahkiyaw mâmawâyâwinihk pîhci Kânata.

YAHKOHTÊWIN 3

NAKI. YÊHÊ. NATOHTA. NASKWÊHAMÂKÊ.

Ata kihcêyihtâkwan ta-mâmiskotamowin miywâtisiwin mîna masinahikana ta-kî-tasinam mâmitonêyihtamowin, kiskinwahamawâkanak mîna natawêyihtamwak nahipayiwin *ta-kocihtacik* âpahkawisiwin miywâtisiwin. Asici ta-kocihtacik, ôma isîhcikêwin ekosi isi ta-pimitisaham sa kwayaskwastâsowin âpacihcikan. Ôma kocihtâwin kiskinwahamiwêw awâsisa sa nitohtawêwin mîna ta-nakîw pâmwayês môyêyihtam, ôma kihci isi môyêyihcikêwin pamînamowin êkwa miywâtisiwin. Ôma ta-kî-miywâsin wiyêyihcikêwin ispîhk ka-paminikâtêk mawinêskâkêwina tastaw kiskinwahamawâkanak. Nakatê-itohtahik mîna kakwêcimik ta-âpacihtacik ôma oyahiwêwin ta-natohtahk mîna nakatêyihtam kotak ayisiyiniw sa âcimowin.

1. Mihcêtwayakisiwak kiskinwahamawâkanak isi nâh-nîso.
2. Mâmiskôta êkwânima ka-miywâtisihk natawêyihtakwan êkota ta-ayâhk asici awiyak mîna êka ta-wânihikawêyahk ahpô ta- otamêyihtamahk kikway. Natohtamowin êkwa ka-miywâtisihk natohtamowin êwako mâskôt ispîhk kiyanân:
    a. **Naki:** Ki-nakinâw kîkway ka-itotamahk ispîhk otôtêmimâw kîkway wî itwêw, mîna namôy sêwêpicikan ki-tasihkênaw, masinahikêsiwin, ahpô ki-tasihkênaw kotak kîkway.
    b. **Yêhê:** Nisihkâci, miska ita pêyakwanohk, mîna mitoni mâmitonêyihta êkota ta-ayâhk.
    c. **Natohta:** Ki-pakitinâw ki-otôtêmimâw ta-mâtinamâkêt kîkway ka-nôhtê itwêt mîna natohta êka asic wanâmêwin. Kakwê itwê, “Wîhtamowin ayiwâk...”
    d. **Naskwêhamâkê:** Mwêstas ka-natohtamin, naskwêhamâkê isi miyohtwâwin mîna kisêwâtisiwin isi. Kakwêcim, “Tânisi ki-itêyihtên kîkway ka-ispayik?” ahpô “Kîkway ki-itêyihtên ta-kî-itotama?”
3. Mêki isi nâh-nîso kiskinwahamawâkanak nahipayiwin ta-mâtinamâkêt mîna ta-natohta. Ta-kî-mâtinamâkêw piko kîkway ka-mâmitonêyihta — kîkway ka-itotahk otahk ispayiwin ahpô ka-wî itocikâtêk kocihêwin, tâpiskôc. Mwêstas itahto nâh-nîso kî-itotamwak ta-mâtinamâkêcik mîna ta-natohtahkik, mâmitonêyihtamok isi kiskinwahamâk isi mâmiskotamowin ôhi kakwêcihkêmowina:
    a. Tânisi ki-itêyihtên ka-itotamin ôma waskawîwin?
    b. Ki-kiskêyihtên cî kotak oskayi kîkway ta-isi natohtamin?
    c. Tânisi ka-isi môsihoyin ta-mêkihk awiyak kahkiyaw pisiskêyimowin?
    d. Tânêhki ka-itêyihtamin miyo-natohtamowin êkwa miywâtisiwin êkwanihi kihci ayiwâkanowin isi kwayaskwastâsowin?

Ôma kocihtâwin êwako ayâhcisîhtâwin ohci Ashoka’s sa Miywâtisiwin Âpacihcikana.

KISKÊYIHTA AYIWÂK!

Kiki ayiwâk kiskêyihtamohiwêwin tânisi isi ohci miywâtisiwin ispîhtêyihtâkwan isi kwayaskwastâsowin, nitawâpahta **Kwayaskwastâsowin: Pawâta. Isîhcikê. Kwêskina ki-taskiwinâw**, nakiskâtohtawin kiskinohtahiwêwin kiki kiskinwahamâkêwak.